

# Introduktion: Ernst Jünger (1895-1998)

Stemmer hinsides (skytte)graven

Ernst Jünger blev ikke blot 102 år ligesom de gamle patriarker, han fik også det noget ubehagelige privilegium at gennemleve hele det 20. århundrede med Tyskland som udsigstpunkt. I mange henseender inkarnerede Ernst Jünger det moderne Tysklands udviklingshistorie gennem storhed og fald og nye muligheder, og han er måske én af de få intellektuelle skikkelser, om hvilke man kan sige, at deres liv er lige så interessante som deres værk. Første halvdel af sit liv levede han helt fremme på tåspidserne, den anden mere på hælene, men altid usamtidig og tit kontroversiel. Hvad, der som regel foruroliger læseren, er Jüngers beredvillighed til - for ikke at sige hunger efter - at begive sig ind i selv de mørkeste afkroge af den moderne menneskelige eksistens samtidig med, at han bevarer en kompromisløs vilje til indsigt og en stilsikker fremstilling. Med sin dextra førte han både sværd og pen, men det er aldrig til at afgøre om han gør det som anark eller junker. Mange har bemærket, at lige så anarkistisk han er i forhold til den til enhver tid

herskende politiske korrekthed, lige så stramt organiseret er han i skriften; eller lige så affirmativ han til enhver tid forholder sig til den bestående magt, lige så undergravende er han i sine subkutane afdækninger. Og man kunne blive ved med at pege på spændvidden og 'paradokserne' i hans univers. Men langt fra at være nogen usammenhængende paradoksi er der tale om et vitalt element, der netop bibringer den store integritet i hans univers. For Jünger var én af de få tyske vitalister, der overlevede 1945 - overlevede i mere end én forstand. Uddannet som biolog og botaniker var livets morfologiske univers hans studieområde, og hans vilje til liv og til at give livet åndelig gestalt er usvækket fra først til sidst, - endnu som 102 årig arbejdede han 3 timer om dagen.

Jüngers liv var begivenhedsrigt. Han blev født og voksede op i det Wilhelmske Tyskland, overlevede to verdenskrige som aktiv kriger, gennemlevede både Weimarepublikken og Det 3. Rige med næsen langt fremme, ja selv efterkrigstidens liberal-demokratiske

Tyskland gjorde han med og nåede endog at opleve Murens fald og forberedelserne til det nye millenium. Men mere gad han heller ikke. Han var den sidste overlevende fra sin generation - og var ensom.

Jünger fik sin ungdom præget af preussisk skolevæsen og Wanderfogel, flygtede som 18 årig til fremmedlegionen, men blev hentet hjem af sin fader. Eventyren meldte sig året efter til frivillig militærtjeneste ved 1. verdenskrigs udbrud. Denne verdenshistoriske kataklysmefik afgørende betydning for Jünger både personligt og livsanskuelsesmæssigt. Om mennesket Jünger må man sige, at i Vor Herres terningespil har han overlevet mere end, hvad den statistiske sandsynlighed berettiger til. Ikke blot deltog han i alle de afgørende slag på Vestfronten og blev såret 7 gange, også 2. verdenskrig overlevede han på første parket: Først deltog han i stormløbet på Paris, og ved krigens afslutning blev han sendt til Stalingrad på 'inspektion', fordi han var faldt i unåde hos nazimyndighederne. I den sidste krig tabte han en søn, i den første reddede han sin broder, og udmærkede sig ellers ved sin hovedløse dødsforagt, der bragte ham Jernkorset af 1. klasse, Hohenzollernes ridderkors og den højeste udmærkelse af dem alle, *Pour le mérite*, - endnu kun som løjtnant. Hans metier fra 1. verdenskrig var så imponerende, at ikke engang Hitler turde røre ham, selv om han øjensynligt havde kontakt med de officerer, der forsøgte at lave et atten-

tat imod Føreren. Mellem de to krige var han aktiv på den revolutionære højrefløj, efter 1945 gennemlevede han mere tilbagetrukket den tyske genopbygning og deltog som æresgæst ved det store forsoningsmøde i Paris mellem Tyskland og Frankrig i 1988. Og således kunne man blive ved. Utallige er også de æresmedlemskaber og medaljer, han har høstet i fredstid.

Og alligevel er Jünger ingen bekvem personage at stifte bekendtskab med som læser. På godt og ondt har man her Tysklands nyere historie i en maggiterning, tit sat på spidsen, med en kølig præcision og et overfladegennemtrængende røntgenblik af nærmest kosmisk målestok. Og de mange små og store indsigter og erfaringer, han bringer til torvs, er både foruroligende og plausible, så selv ikke et liberal-demokratisk samfund af i dag kan føle sig immuniseret.

Jüngers navn er desværre kun lidt kendt i Danmark. Med undtagelse af *På marmorklipperne* (1939/Kbh.1979), *Glasbierne* (1957/ Kbh. 1960), et stedmoderligt udpluk af *Kapriciose indfald* (Kbh. 1955), *Jagtfortællinger fra bele verden* (1967/Kbh. 1974), *Verdensstaten* (1960/Oslo 1969) og *Krigsdagbog* (Kbh. 1964), som egt. er et selektivt udvalg fra de tre memoirværker *Gärten und Straßen* (1942), *Strahlungen* (1949) og *Jahre der Okkupation* (1958), er intet andet af hans store forfatterskab blevet oversat. Selv efter hans bortgang, der vakte international opmærksomhed,

er der ikke kommet gang i oversættelserne. Og om de oversættelser der foreligger, kan man sige, at de i særdeleshed holder sig i sikker afstand fra den unge Jüngers mere 'skandaløse' forfatterskab. De fleste forord bestræber sig også på at bedyre Jüngers personlige integritet vis à vis nazismen, tydeligvis hårdt presset til at legitimere manden og værket, såvel som oversættelsens berettigelse. Selv i den nyligt udgivne og hårdt tiltrængte *Tyskland - en kulturhistorie* er hans navn end ikke nævnt.

Selv om Jüngers biografi taler sit tydelige sprog om en aristokratisk *Einzelkämpfers* afsky for nazipøbelvældet, så er der fra en idéhistorisk vinkel stærke affiniteter og slægtskaber under Weimar-republikken mellem de mange tendenser inden for det særtyske felt, man gerne benævner de 'konservativ-revolutionære'. Ingen er her uskyldige, og selv en uborneret ånd som Walter Benjamin rynkede i sin tid kraftigt på næsen af Jünger; en "Baudelaire i stålhellem" var hans rammende dom. I dag kender vi en større historisk ramme og kan dømme anderledes om mangt og meget, og den hurtige moralisme skal man vogte sig for. Men det betyder ikke omvendt, at hans tidlige forfatterskab er "ophævet" i hans senværk, omend der som nævnt foreligger en uafbrudt vitalistisk grundkonception, som bærer Jüngers kosmologiske vue fra start til slut. Nu som tidligere er det vigtigt at løfte frem netop Weimarrrepublikkens intellektuelle mangfoldig-

hed, et sandt eksperimentarium for det 20. århundredes optioner. Og Jüngers plads heri er ikke ubetydelig.

Forfatterskabets tidlige epoke indledes med de dagsbogslignende refleksioner fra første verdenskrig: *In Stahlgewittern* (1920), *Der Kampf als inneres Erlebnis* (1922), *Das Wäldchen 125* (1924), *Feuer und Blut* (1925), via *Das Abenteuerliche Herz* (1929) frem til de centrale artikler "Die totale Mobilmachung" (1930) og "Feuer und Bewegung" (1930), som endelig peger hen til det man grosso modo kan kalde kulminationspunktet på hans tidlige fase, nemlig det omfattende teoretiske hovedværk *Der Arbeiter* (1932), der udkom kort inden nazisternes magtovertagelse i 1933.

Vi har valgt at oversætte de to kortere tekster fra 1930. De udgør en slags forarbejder til *Der Arbeiter*, og kan siges at udvikle begrebet om Blitzkrieg 'avant la lettre'. Jünger reflekterer her tilbageskuende over, hvad det var, der gjorde, at Tyskland tabte 1. verdenskrig: For meget masse og for lidt bevægelse. Men derigennem viser han med et næsten profetisk blik, hvilke nye gestalter, der er under anmarch, og som Det 3. Rige skulle anvende med så stor succes i 2. verdenskrigs indledende fase: Tankvognen og de bevægelige panserdivisioner, luftkrigen, faldskærmsjægerkorpserne og overraskelsesangrebene, torpedobåderne etc. Kort sagt, den gamle stillingskrig erstattes af den moderne bevægel-

seskrig, hvor forholdet mellem masse (panser) og energi (bevægelighed/fleksibilitet) har flyttet sig i retning af sidstnævnte, eller mere præcist hvor bevægelsen er indlejret i massen i en grad og en form vi hidtil aldrig har set. Det gamle kavaleri, der blev destrueret gennem maskinsgeværets første opfindelse i den amerikanske borgerkrig og frem til verdenskrigens stormaskinelle "materialsakt", genopstår nu som panserdivision.

På det samme grundlag kan man imidlertid også se hvorfor Hitler-Tyskland måtte tabe krigen i det lange løb: Idet USA gik med i krigen kunne Tyskland hverken kvalitativt eller kvantitativt hamle op med den "totalmobilisering", som en moderne global krig fordrede og gestaltede. Jünger knæsætter her agendaen for det 20. århundredes krigførelse, som de aktuelle krigsstrategier endnu virker under, og som f.eks. en Paul Virilio med stor originalitet har videreudviklet.

At en helt central præmis i Jüngers højrerrevolutionære univers derved også faldt til jorden, nemlig kritikken af det occidentale liberal-demokratiske politiske system som uegnet for totalmobiliseringens vitale krav, er en helt anden historie, der hører den sene Jünger til.

### Litteratur

H. C. Finsen et.al.: *Tyskland - en kulturbistore*, Rosinante, København 2001.